

UNIwersytet
Warszawski

Wydział Psychologii

Warszawa, 13.10.2025

dr hab. Małgorzata Dragan, prof. UW

Katedra Psychologii Zdrowia i Rehabilitacji

Wydział Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Magdaleny Wizły

pt. „Zaburzenie związane z kompulsywnymi zachowaniami seksualnymi i problematyczne korzystanie z pornografii w kontekście więzi społecznych: rola postrzeganego wsparcia społecznego, stylów przywiązania i stresu mniejszościowego”

(przygotowanej pod kierunkiem dr hab. Karola Lewczuka, prof. UKSW, w Instytucie Psychologii, Wydział Filozofii Chrześcijańskiej UKSW)

Celem przedstawionej mi do oceny rozprawy doktorskiej mgr Magdaleny Wizły było zgłębienie kwestii wybranych, zróżnicowanych aspektów relacji/więzi społecznych w zaburzeniu związanym z kompulsywnymi zachowaniami seksualnymi (*compulsive sexual behaviour disorder*, CSBD), a w szczególności w problematycznym korzystaniu z pornografii (*problematic pornography use*, PPU). Na rozprawę tę złożył się autoreferat oraz cykl czterech

anglojęzycznych artykułów, z których trzy są pierwszoautorskie, a w czwartym p. Wizła jest drugą autorką. Wszystkie teksty przeszły przez proces recenzji. Trzy spośród tych tekstów mają charakter empiryczny, a jeden stanowi przegląd badań dotyczących podejmowanej problematyki. Ponadto warto wspomnieć, że trzy z artykułów składających się na cykl w ramach rozprawy doktorskiej posiada wysoką punktację (140 punktów) na liście MNiSW.

Na samym początku recenzji warto zaznaczyć, że praca dotyczy ważnego problemu zdrowotnego, jakim są kompulsywne zachowania seksualne i zaburzenie z nimi związane. Badania na temat tego zjawiska nie są znowu tak szczególnie liczne (choć w ostatnim czasie coraz częściej podejmowane, również w Polsce), a samą kategorię diagnostyczną CSBD wprowadzono do klasyfikacji Światowej Organizacji Zdrowia ICD (*International Classification of Diseases*) stosunkowo niedawno, w 2019 roku (wydanie ostatnie, ICD-11). Prowadzenie badań naukowych na temat tego fenomenu, w tym przyglądanie się jego potencjalnym uwarunkowaniom z różnych stron (jak w przypadku niniejszej rozprawy doktorskiej, z perspektywy więzi społecznych), jest niewątpliwie konieczne ze względu na potrzebę poszerzania naszej wiedzy na ten temat oraz potrzebę rozwoju programów terapeutycznych. Praca doktorska Magdaleny Wizły niewątpliwie wpisuje się w to zapotrzebowanie, stanowiąc cenne uzupełnienie luki w tym zakresie.

Mimo, że – jak wskazuje Autorka w streszczeniu – CSBD i PPU bywają konceptualizowane jako zaburzenia dotyczące różnych aspektów więzi społecznych oraz istnieje stosunkowo bogata literatura na temat związków pomiędzy nimi i jakością więzi społecznych, to wiele w tym obszarze pozostaje niejasności i mieszanych rezultatów. Braki te wypunktowuje Autorka w autoreferacie, a także w przeglądzie narracyjnym opublikowanym w *Current Addiction Reports*, wskazywanym przy okazji jako jedyny jak dotychczas przegląd teoretyczny dotyczący tej problematyki. Wywód teoretyczny zaprezentowany w tych tekstach wydaje mi się klarowny i przekonujący, brakuje jednak zgłębienia podejmowanych

aspektów więzi interpersonalnych. W szczególności dosyć ubogo prezentuje się opis problematyki przywiązania i wyróżnianych w literaturze jego wzorców (stylów), regulacji emocji i deregulacji emocjonalnej, a ponadto zależności pomiędzy stylami przywiązania, regulacją emocji i symptomami zaburzeń psychicznych. Oczywiście, artykuły w czasopismach naukowych rządzą się swoimi prawami, obowiązuje m.in. limit słów, jednak w autoreferacie nie ma takich ograniczeń i tutaj Autorka mogła w sposób bardziej zniuansowany przedyskutować wskazywane zależności. Zachęcam do podjęcia tego zadania w kolejnych publikacjach o charakterze teoretycznym.

Bardzo podoba mi się natomiast klarowne i konsekwentne przejście (w autoreferacie) od wypunktowanych w przeglądzie teoretycznym luk do prezentacji kolejno przeprowadzonych badań, przedstawionych w trzech publikacjach empirycznych. Każda z nich dotyczy innego aspektu związanego z relacjami społecznymi: postrzeganego wsparcia społecznego, specyfiki sytuacji osób z mniejszości seksualnych (tutaj badane było nie tylko postrzegane wsparcie społeczne, ale i stres mniejszościowy oraz zinternalizowana homofobia), wreszcie pozabezpiecznych stylów przywiązania. Taki brak koncentracji na jednym wątku i bardziej szczegółowego zgłębiania go może być oczywiście postrzegany jako słaba strona pracy, ja jednak chciałabym docenić próbę bardziej kompleksowego spojrzenia na kwestię relacji społecznych i więzi interpersonalnych, mimo ograniczeń wynikających z zawężenia jednak podjętej problematyki jedynie do wskazanych wymiarów. Jest to znakomity punkt wyjścia do dalszych badań z tego zakresu – a finalnie może i próby wypracowania bardziej złożonego modelu teoretycznego obejmującego zarówno uwarunkowania relacyjne, jak i konsekwencje społeczne zaburzenia związanego z kompulsywnymi zachowaniami seksualnymi. Na marginesie, w dyskusji w ramach autoreferatu Autorka, omawiając ograniczenia przeprowadzonych badań, zapowiada bardzo ambitny w mojej ocenie projekt badawczy, stanowiący kontynuację przeprowadzonych badań, a obejmujący analizę danych z

badan podłużnych (które są zawsze w cenie) oraz badania z zastosowaniem wywiadów diagnostycznych na próbie klinicznej.

Każde z badań zaprezentowanych w artykułach składających się na cykl publikacji w ramach niniejszej rozprawy doktorskiej ma swoje mocne strony i ograniczenia (które Autorka przeanalizowała w dyskusji w ramach autoreferatu oraz w poszczególnych artykułach). W pierwszym z nich osoby badane rekrutowano w internecie; na uwagę zasługuje stosunkowo duża liczba mężczyzn, którzy wzięli w nim udział (w innych badaniach prowadzonych w internecie ich odsetek jest zazwyczaj niższy, ale tutaj rekrutowano osoby w grupach tematycznych poświęconych specyficznej tematyce). Drugie z badań objęło reprezentatywną próbę Polaków, rekrutowaną poprzez panel internetowy zewnętrznej firmy badawczej. Trzecie z badań objęło specyficzną próbę rekrutowaną przez internet – osób deklarujących orientację seksualną inną niż heteroseksualna; tutaj, co nie jest zaskakujące, próba badawcza była mniejsza od pozostałych. Ostatnie z opisywanych badań objęło ponownie dużą próbę uczestników panelu badawczego. Ogółem, uzyskano różnorodne wyniki, potwierdzające istotną rolę zmiennych związanych z badanymi aspektami więzi społecznych dla zaburzenia związanego z kompulsywnymi zachowaniami seksualnymi i problematycznego używania pornografii. Niestety, po początkowej przejrzystości wyводу w autoreferacie, w dyskusji wyników wkrada się pewien chaos – od momentu, w którym Autorka opisuje możliwe implikacje praktyczne. W szczególności uwaga ta dotyczy kwestii stylów przywiązania i deregulacji emocjonalnej. Wychodzą tu braki w rozumowaniu teoretycznym, dotyczące tych konstruktów i ich potencjalnej roli w rozwoju i utrzymywaniu się objawów CSBD i PPU. Przy okazji ważne wydaje mi się, aby w tym kontekście podkreślić, że zastosowana skala Trudności w Regulacji Emocji (DERS – *Difficulties in Emotion Regulation Scale*) to skala opracowana z myślą o osobach wykazujących problemy z regulowaniem emocji po doświadczeniach traumy złożonej w dzieciństwie; jest tu więc bezpośrednie powiązanie

konceptyjne również z zaburzeniami przywiązania. W przedstawionej mi do oceny rozprawie doktorskiej bardzo brakuje mi zgłębienia tego wątku – możliwej traumy dziecięcej lub innych negatywnych doświadczeń z okresu dzieciństwa, ich konsekwencji w postaci deregulacji emocjonalnej, związku tejże z symptomami zaburzeń psychicznych (nie psychiatrycznych!), perspektywy rozwojowej na kształtowanie się wzorców przywiązania, zależności pomiędzy traumą, przywiązaniem, deregulacją i symptomami, itd.

W pracy brakuje mi również wskazania we wszystkich przypadkach polskich wersji zastosowanych narzędzi pomiaru oraz przedstawienia przynajmniej ich najbardziej podstawowych własności psychometrycznych. Na marginesie dodam, że to już kolejna praca z zakresu problematyki CSBD, w której w dość niefrasobliwy sposób prezentuje się ten ważny przecież aspekt metody badań własnych – tym bardziej, że wśród konkluzji zaprezentowanych przez Autorkę znalazły się i te dotyczące kwestii związanych z pomiarem. Brakuje mi również zastosowania narzędzia do pomiaru stresu ogólnego (dotyczy zwłaszcza badania nr 3). Zaletą jest to, że Autorka wskazuje w ograniczeniach przeprowadzonych badań na inne zmienne, których nie uwzględniono, a które można by uwzględnić w kolejnych badaniach – zwłaszcza tak nieskomplikowanego do zmierzenia czasu trwania aktualnej relacji romantycznej/intymnej, ale też innych. Chciałabym także zwrócić uwagę na podjęty wątek kontekstu pandemii Covid-19, w jakim prowadzone były zaprezentowane badania. W obecnej sytuacji geopolitycznej mowa jest o polikryzysie, ciekawa byłabym zatem refleksji Autorki na temat kwestii uchwycenia tego kontekstu, porównania go z sytuacją pandemii, jak również jego możliwego znaczenia dla kompulsywnych zachowań seksualnych, w tym problemowego używania pornografii.

Podsumowanie i wniosek końcowy

Ogólnie rozprawę doktorską p. Magdaleny Wizły oceniam pozytywnie. Autorka w przedstawionej mi do oceny pracy doktorskiej (w postaci cyklu publikacji wraz z autoreferatem) wykazała wystarczającą ogólną wiedzę teoretyczną z zakresu psychologii. Przeprowadzony cykl czterech badań własnych to osiągnięcie wystarczające, aby uznać, że praca stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, a Autorka, planując i przeprowadzając takie badanie potwierdziła tym samym umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Podsumowując, w mojej ocenie p. Magdalena Wizła posiada odpowiednie kompetencje badawcze formułowane względem osób ubiegających się o stopień naukowy doktora. **Stwierdzam więc, że przedstawiona mi do oceny rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.). W związku z powyższym, wnioskuję do Rady Dyscypliny Psychologia UKSW o dopuszczenie mgr Magdaleny Wizły do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora.**

Małgorzata Dragan